

การศึกษาดนตรีในพิธีศพชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

A study of hmong funeral music of keknoi sub-district, khao khodistrict, phetchabun province

เกียรติยศ เฉลิมพงษ์¹ และ เทพิกา รอดสการ²

Kiattiyod Chalermpong and Tepika Rodsakan

Article History

Received: September 30, 2021

Revised: October 25, 2021

Accepted: February 2, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดหมาย 1) เพื่อศึกษาดนตรีในพิธีศพชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาบทบาทของดนตรีในพิธีศพชาวม้ง ที่มีต่อวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่าดนตรีในการประกอบพิธีกรรมศพชาวม้งเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีบทเพลง 3 เพลง ได้แก่ เพลงคือ 1) เพลงรอยเท้าที่หายไป บทเพลงโหมโรงเช้า 2) บทเพลงม้ง กลางวัน 3) บทเพลงม้ง ตอนเย็น เพลงเหล่านี้มีลักษณะของบทเพลงที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมศพชาวม้ง ที่สามารถสื่อถึงคนรักจาก เปรียบเสมือนดนตรีเชื่อมถึงดวงจิตวิญญาณเพื่อนำทางไปสู่ปรโลกได้ ทำนองแต่ละเพลงมีทำนองหลักเพียงทำนองเดียวมีความชัดเจนในบริบทของทำนอง มีเสียงหนักเบา และจังหวะที่ซ้ำ โดยมีลีลาของจังหวะและทำนองดำเนินไปอย่างเรียบง่าย ตามรูปแบบในการจัดพิธีในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แคนม้งและกลองม้ง ในการทำประกอบพิธีกรรมศพชาวม้ง หมู่บ้านเข็กน้อย มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามลักษณะทางกายภาพของชาวเขาหมู่บ้านเข็กน้อย โดยความสัมพันธ์ของดนตรีแคนม้งและกลองม้ง ยังคงอยู่ในพิธีกรรมศพและพิธีกรรมของชาวม้ง สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: ดนตรีพิธีศพ ชาวเขาเผ่าม้ง เข็กน้อย

¹ นักศึกษาปริญญาโท, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Master's degree, Faculty of Fine Arts Srinakharinwirot University

E-mail: Bankmusic364@gmail.com *Corresponding author

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Asst. Prof., Ph.D, Faculty of Fine Arts Srinakharinwirot University

Abstract

This research aims to study the funeral music of Hmong people, the Culture and context of the Little Hmong hill tribe in performing funerals, studying the role of music And an analysis of the music used for funeral rituals for hill tribe people in the Khek Noi Sub-district, Khao Kho District, in Phetchabun Province. The results of the study showed that the music of the Hmong Khek Noi people, had three songs. There songs include: 1) Hmong song. Morning Prelude 2) Hmong day Song 3) Hmong Song they have the same characteristics of those used in Hmong funeral rites, The music is a sound that can conveys saying goodbye to someone you love, music that connects the soul to the Hereafter. These songs are played with inherited Khmong instruments, and each melody has one main melody. The melody may be changed as appropriate. It is clear in the context of the melody. There is a heavy voice and a slow rhythm. according to the format of the ceremony in various periods. Funeral music for the little Hmong people in general and in local and nearby areas, with a simple style of rhythm and melody the instruments use in funeral convey ritual, belief, and faith. The Cantonese music genre can be linked to the soul, the melody conveys the soul of the deceased by using the music as a guide. the main instruments include the Hmong drums which have two main instruments for performing funeral rituals for the Hmong people in Khek Noi village. Is consistent with a simple lifestyle According to the physical characteristics of the hill tribe of Khek village until it has inherited the blowing of the Khmong in the funeral area. Of a new generation of youth There is little, which indicates the traditional culture of the little Hmong Khek hill tribe has faded. According to the living conditions of the urban society. As a result, Hmong hill tribe people who have been influenced by popular in western and modern music until they forget their traditional music. In the funeral ritual of the little Hmong Khek, the later Hmong hill people have been influenced by people do not like to dress in local clothes. by popular western and modern music until they forget, there traditions music in funeral rituals of the Hmong may be lost. Despite to the changing conditions of society, there are still senior musicians and traditional Hmong song are still played in funeral rites today.

Keyword: Funeral music, Hmong hill, tribe.Keknoi

บทนำ

ดนตรีเป็นเสียงที่สื่อให้เกิดการตอบสนองทางด้านอารมณ์แล้วถ่ายทอดมาเป็นความรู้สึกและเป็นความสุนทรีย์ของมนุษย์ทุกกลุ่มชาติพันธุ์มาอย่างยาวนาน และสรรพสิ่งบนโลกนี้ล้วนมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อให้มนุษย์มีการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขมนุษย์มีหลายเชื้อชาติหลายชนเผ่าเป็นเวลาที่ยาวนานที่เผ่าพันธุ์มนุษย์ได้มีการแลกเปลี่ยนการใช้ชีวิตที่มีความสุขกับธรรมชาติอันคือวิถีทางของแต่ละศาสนาและชนเผ่าพันธุ์ซึ่งถือกำเนิดมาตามลักษณะภูมิประเทศและแต่ในทวีปนั้น มนุษย์ได้นำดนตรีเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตและกระบวนการทางวัฒนธรรมซึ่ง

เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมา ต่างก็มีวัฒนธรรมทางดนตรีซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะองค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมของตน พัฒนาการทางดนตรีของชนเผ่าต่าง ๆ จะสัมพันธ์กับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเผ่าเหล่านั้นด้วย (พูนพิศ อมาตยกุล, 2529, น. 7)

ประวัติศาสตร์ของพิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งเข็กน้อยได้เกิดขึ้นในช่วงต้นคริสตวรรษที่ 1800 เมื่อการค้าฝิ่นเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสมัยราชอาณาจักรลาวได้ส่งผลต่อจำนวนเครื่องเล่นสังเวยที่มีมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงนี้สามารถสื่อให้เห็นได้ถึงภาวะอำนาจของการเมืองและเศรษฐกิจที่เริ่มเข้ามา

4 | วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร

มีคือสิ่งที่มีบทบาทในพิธีกรรมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง ในยามสงครามการประกอบพิธี มีเพียงการฝังดินแบบง่าย ๆ และจุดธูปธูปไฟให้เป็นควันก่อนการฝังเพื่อการบูชาศพเท่านั้น ในช่วงระยะจินตนาการใหม่การผ่อนปรนในด้านวัฒนธรรมได้ส่งผลต่อพิธีกรรมความเชื่อในด้านพิธีกรรมหลังความตายนั่นชนเผ่าม้งซึ่งสามารถที่จะใช้ธรรมเนียมปฏิบัติดั้งเดิมของตนได้อย่างอิสระมากขึ้นในช่วงปี ค.ศ.2012 นั้นน่าจะมีการเริ่มการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประกอบของพิธีกรรมในด้านวัตถุรูปแบบในพิธีกรรมหลังความตายแบบดั้งเดิมนั้นยังคงปรากฏอยู่สืบเนื่องมาจนถึงยุคปัจจุบันคือขั้นตอนของการเตรียมศพ การบูชาศพและการฝังศพ ด้านเวลากระบวนการต่าง ๆ ในการเตรียมศพจะต้องเสร็จสิ้นภายในหนึ่งวันการจัดเตรียมสถานที่ที่จะเริ่มตั้งแต่การจัดเตรียมแท่นบูชาบรรพบุรุษซึ่งอยู่ตรงหน้าทางเข้าประตูบ้านและมีการจัดวางเครื่องเช่นต่าง ๆ ไว้ในตำแหน่งที่กำหนด ด้านบุคคล ประกอบไปด้วยคนเตรียมศพ คนจัดเตรียมโรงศพ คนจัดหาเสบียงอาหารสำหรับพิธีศพ คนรับแขกและคนที่จะประกาศข่าวการตาย ด้านวัตถุ ประกอบไปด้วยวัตถุที่อยู่ภายในส่วนโรงศพ และวัตถุที่อยู่ภายนอกส่วนโรงศพ วัตถุที่อยู่ในโรงศพ ถูกจัดเตรียมไว้ตั้งแต่ในขั้นของการเตรียมศพ วัตถุที่อยู่นอกโรงศพนั้นจะถูกจัดเตรียมภายหลัง เมื่อมีการใช้กระดาษสาสีขาว หรือผ้าขาวปิดหน้าหิ้งของบรรพบุรุษเสียก่อน เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษ ด้านการเปลี่ยนแปลง ในช่วงปีคริสต์ศักราช 1975 มีลักษณะปรากฏสอดคล้องกันอยู่กับเหตุการณ์สำคัญในทางประวัติศาสตร์นั่นคือความเจริญรุ่งเรืองในช่วงการค้าฝิ่นและความเสื่อมถอยในยุคสงครามซึ่งลักษณะของการเปลี่ยนแปลงปรากฏอยู่ในการเปลี่ยนแปลงทางด้านขั้นตอนการปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงทางด้านบุคคลและการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุในช่วงระยะยุคจินตนาการใหม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสถานที่ในการฝังศพที่มีการจัดสรรที่ฝังศพให้โดยรัฐและด้านวัตถุ คือเครื่องเช่นที่ปรากฏถึงการใช้น้ำอัดลมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในเครื่องเช่นด้วยในยุคปัจจุบันปรากฏถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปแบบการฝังศพและวัตถุเป็นหลักโดยเฉพาะอย่างยิ่งนั่นก็คือเหล้าขาวม้งซึ่งได้กลายมาเป็นเครื่องเช่นชนิดใหม่ที่เข้ามา มีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมหลังการตายของชนเผ่าม้ง พิธีกรรมศพขาวม้งเมื่อกล่าวถึงในด้านวัฒนธรรมการใช้เครื่องดนตรีมาบรรเลงในการประกอบพิธีเครื่องดนตรีเค่ง (แคนขาวม้ง) จะ

สามารถสื่อถึงอารมณ์และแสดงออกมาทางด้านความคิดและความต้องการของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันนั้น ทำให้ดนตรีของขาวม้งถูกนำมาเพื่อสื่อถึงห้วงแห่งอารมณ์เพื่อความบันเทิง เพื่อรักษาเยียวยาในการรักษาผู้ป่วยโดยเฉพาะสังคมชาวบ้านและชนเผ่า บ้างก็ใช้ดนตรีเพื่อก่อให้เกิดความฮึกเหิมและพลังเพื่อต่อสู้ในการสู้รบ ดังนั้นดนตรีจึงมีผลในเรื่องของจิตใจโดยตรง ลักษณะของดนตรีที่ถ่ายทอดออกมาจึงขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมที่ยึดถือปฏิบัติของแต่ละเขตพื้นที่อันอุดมและหนาแน่นด้วยวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เรื่องราวดนตรีประกอบพิธีกรรมศพขาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อนั้นนับว่ามีความน่าสนใจอย่างมาก ทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณีที่มีความน่าสนใจเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนจะเห็นได้ว่าการประกอบพิธีกรรมการเล่นดนตรีแคนม้งเป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน จะเห็นได้ว่าพิธีกรรมการบรรเลงแคนม้งในพิธีศพขาวม้งนั้นเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งฉะนั้นการเป่าแคน ขาวเขาเผ่าม้งถือว่าเป็นศิลปะและสุนทรียศาสตร์อย่างหนึ่งที่แสดงออกมาทางความคิดและอารมณ์ที่สืบทอดอย่างงดงามชวนติดตามและแสดงออกมาเป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้ชัดเจนและก็บ่งบอกความเป็นชนชาติพันธุ์อื่น ๆ ก็ว่าได้ จึงทำให้ชาวเขาเผ่าม้งมีความภูมิใจเป็นอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับ มนเทียร รุ่งหิรัญ ได้สัมภาษณ์, มีนาคม 2548 (อ้างอิงใน นภดล ศักดิ์เจริญชัยกุล, 2538) กล่าวว่า เค่งเป็นศาสตร์ชั้นสูงของขาวม้ง การเป่าพร้อมกับเต้นเป็นความงามอย่างหนึ่งที่มั่งคั่ง ชอบโดยเฉพาะในอดีตผู้ที่สามารถเป่าแคนได้จะเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นเนื่องจากฝึกเป่าแคนเมื่อสำเร็จแล้วจะต้องมารับใช้สังคมและการเป่าแคนได้จะเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและการเป่าแคนเพื่อเกี้ยวพาราสีเป็นการสร้างจุดสนใจในคนส่วนใหญ่มักมิได้ชื่นชม บทกลอนของเค่งแต่ชื่นชมการเป่าที่ดีและท่วงท่าที่งดงาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาดนตรีในพิธีศพขาวเขาเผ่าม้งตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ในการศึกษานี้ นั้นมีเรื่องราวขาวม้ง มีความน่าสนใจอย่างมากทั้งในด้านวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรมความเชื่อในการจัดพิธีกรรมศพ จะเห็นได้ว่าชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย จังหวัดเพชรบูรณ์นั้นเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การศึกษาในการประกอบพิธีกรรมการเล่นดนตรีเค่งขาวม้งในการบรรเลงในพิธีศพขาวม้งนั้นได้เสื่อมความนิยมจากการประกอบพิธีกรรมยังมีให้เห็นส่วนน้อยเพราะในชุมชนลงไปมากเนื่องจากความเจริญอย่างรวดเร็วยุคสมัยไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางความเชื่อ

และการนับถือศาสนาที่เป็นส่วนสำคัญที่ผลักดันให้ชุมชนชาวม้ง ตำบลเข็กน้อยมีความนิยมในการใช้แคน (แคนม้ง) ประกอบพิธีกรรม ลดลงอย่างรวดเร็วผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญที่จะศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องดังกล่าวเพื่อเป็นส่วนหนึ่งอนุลักษณ์และฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์การเป่าแคนม้งในพิธีศพชนเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาดนตรีในพิธีศพชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาบทบาทของดนตรีในพิธีศพชาวม้ง ที่มีต่อวัฒนธรรมของชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาดนตรีในพิธีกรรมศพชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบได้ด้วย
 - 1.1 เครื่องดนตรี ได้แก่ แคน (แคนม้ง), กลองม้ง
 - 1.2 บทเพลง 3 บทเพลง ได้แก่ 1) เพลงโหมโรงเช้า หรือ เพลงรอยเท้าหายไปไหน 2) เพลงพิธีกลางวัน หรือ เพลงประกอบพิธีกรรมศพม้ง 3) บทเพลงพิธีศพช่วงเย็น
2. ความสัมพันธ์ดนตรีประกอบพิธีศพชาวม้งหมู่บ้านเข็กน้อยที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมศพและความสัมพันธ์ต่อพิธีกรรมและวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวม้งเข็กน้อย
 - 2.1 ขั้นตอนพิธีกรรมศพชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
 - 2.2 รูปแบบพิธีกรรมศพ ชาวม้งตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
 - 2.3 วิเคราะห์โครงสร้างบทเพลงแคนม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. บทบาทที่ใช้ในการศึกษา บทบาทดนตรีในความสัมพันธ์ในพิธีศพม้งหมู่บ้านเข็กน้อย อำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์
 - 3.1 บทบาทต่อสังคม ชาวเขาเผ่าม้ง
 - 3.2 บทบาทต่อการศึกษา
 - 3.3 บทบาทต่อประเพณีและความเชื่อ
 - 3.4 บทบาทต่อการเมือง
 - 3.5 บทบาทต่อเศรษฐกิจ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ทำการถอดข้อมูลจากอุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกจาก กล้อง V.D.O. กล้องภาพนิ่งและเครื่องบันทึกเสียงแล้วทำการเรียบเรียงเป็นลายลักษณ์อักษร
2. นำข้อมูลจากการภาคสนามและจากหนังสือ ตำราต่าง ๆ มาประมวลเข้าด้วยกันแล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงที่สุด
3. นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงและตรวจสอบ ขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข
4. นำข้อมูลที่แก้ไขแล้วนำมาเรียบเรียงให้สมบูรณ์

ประโยชน์ของการวิจัย

เพื่อให้เข้าใจถึงรูปแบบของดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมศพชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตลอดจนบทบาทของดนตรีในพิธีกรรมศพชาวม้ง รวมถึงวิถีชีวิตของชาวม้ง เพื่อพบข้อมูลทางประวัติศาสตร์ดนตรีชาติพันธุ์ ในสำหรับผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาค้นคว้า ตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้จากการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของชาวม้ง ตำบลเข็กน้อย ทำให้ได้ทราบว่าชาวม้ง เป็นชนชาติที่มีประวัติความเป็นมาช้านาน ชาวม้งในประเทศไทยเป็นชาวม้งเป็นสาขาหนึ่งของชนชาติจีนและมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในมณฑลยูนนานอพยพเข้ามาในมณฑลทกวางสี และมณฑลยูนนานกว่า 500 ปี เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย การดำรงอยู่หมู่บ้านม้งในแต่ละจังหวัด การดำรงพื้นฐานการดำเนินชีวิตใกล้เคียงกับความเป็นอยู่เดิมที่ประเทศจีน จะเห็นได้ว่าหมู่บ้านม้งยังคงยึดขนบประเพณีที่ดั้งเดิมและใช้ดนตรีในการประกอบพิธีศพม้ง ซึ่งมีนัยสำคัญต่าง ๆ ที่อาศัยเครื่องดนตรีแคนม้งและกลองเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าและวัฒนธรรมอันดีงามเพื่อสื่อถึงจิตวิญญาณของชาวม้งเข็กน้อยในการรำลึกถึงคนที่ตายจากไป จะเห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้ที่ชาวม้งจัดพิธีศพด้วยความรักและอาลัยคนที่รักตายจากไป ดนตรีก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วิถีชีวิตของชาวม้งเข็กน้อยได้สื่อถึงความสัมพันธ์และเปรียบเสมือนความกตัญญูที่มีต่อผู้ตายได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นเสียงดนตรีในพิธีศพจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำพิธีเพื่อส่งความรัก

6 | วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร

ต่อผู้ตายไปสู่สวรรค์ การศึกษาดนตรีในพิธีศพม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

เครื่องดนตรี (แคนม้ง) หรือเค่งนั้นเป็นเครื่องดนตรีชั้นสูงของชาวม้ง อยู่ในตระกูลเครื่องลมไม้ประเภทที่มีท่อเสียง โดยภายในท่อมัลลันทองเหลืองติดเข้าไปกับตัวท่อ มีส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนท่อของเค่ง เรียกว่า ลำ เค่ง (ดีเค่ง) และส่วนลำตัวเค่ง (เต้าเค่ง) วิธีการบรรเลง คือ เป่าเสียงและดูดเสียง โดยมีความเชื่อว่าเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถติดต่อสื่อสารกับวิญญาณได้ บทบาทเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมของเครื่องดนตรี (แคนม้ง) 1) เพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ เค่ง ให้ความบันเทิงทั้งกลางวันและกลางคืน โดยกลางวันมีชื่อเรียก “เค่งนู้” ใช้เป่าบรรเลงเพื่อเกี่ยวพาราวาสีหรือจีบสาว หรือใช้เดินป่า ส่วนช่วงกลางคืนมีชื่อเรียก “เค่งมอดู” ใช้เพื่อการเกี่ยวพาราวาสีเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้บทเพลงจะมีเฉพาะกลางคืนไม่สามารถนำมาบรรเลงเวลากลางวันได้ 2) บรรเลงเนื่องในโอกาสพิเศษ การทักทายกันครั้งแรกโดยจะทำการทักทายกันพอสมควร หรือเป่าเค่งเป็นการทักทายก่อน การเป่าเครื่องดนตรี (เค่ง) เพื่อแสดงความชื่นชมยินดีที่ได้รู้จักกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์หรือผูกมิตรต่อกัน และยังแสดงถึงการอวยพรให้มีความเจริญในหน้าที่การงาน มีความสุข และมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง การบรรเลงเค่งเป็นสัญลักษณ์แทนคำสวัสดิ์ หรือ “ซินซีซือปู” เป็นการบรรเลงเพื่อแสดงถึงการถามไถ่เรื่องราวในชีวิตประจำวันทั่วไป แสดงถึงการต้อนรับและการให้เกียรติกับแขกที่มาเยือน ด้วยความเต็มใจเมื่อมีผู้คนมาเยี่ยมเยือน ทำให้เจ้าของบ้านรู้สึกซาบซึ้ง และดีใจ จึง

ต้องเป่าเค่ง เพื่อแสดงออกถึงความคิดถึงกัน และความเคารพกันอยู่เสมอ ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกประทับใจ ชาวม้งถือว่าเค่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทสำคัญต่อพิธีศพเป็นอันมาก เปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์ สื่อสารระหว่างวิญญาณผู้ตายสู่โลกหนึ่ง ชาวม้งเชื่อว่าเสียงของเค่งสามารถสื่อสารกับวิญญาณผู้ตายได้ด้วยทำนองต่าง ๆ หรืออาจเรียก “ภาษาทำนอง” ดังนั้นเมื่อมีคนตายในหมู่บ้าน ต้องรับนำเครื่องดนตรีเค่งเป่าก่อนเพื่อเป็นการนำวิญญาณผู้ตาย

พิธีกรรมศพของชาวม้งนั้นเป็นพิธีการในการสื่อสารกับดวงวิญญาณ โดยมีเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมที่มีความหมายแตกต่างกันออกไป คือ เพลงที่ 1) เพลงรอยเท้าที่หายไป มีบทบาทเพื่อขึ้นนำดวงวิญญาณให้รับทราบและปฏิบัติภารกิจ ตามความเชื่อของชาวม้ง บ้านเข็กน้อยให้เสร็จสิ้น เพลงที่ 2) เพลงกลางวัน บทเพลงให้ผีทานอาหารกลางวัน มีบทบาทเพื่อเชิญผู้ที่มาร่วมงานและเป็นการบอกให้ดวงวิญญาณรับประทานอาหารพร้อมกัน เพลงที่ 3) ทานอาหารเย็น มีบทบาทเพื่อสื่อสารบอกดวงวิญญาณว่ากำลังฆ่าสัตว์ เพื่อหลบซ่อนตัวจากดวงวิญญาณที่จะเข้ามาทำร้าย เพื่อคลายความโศกเศร้า โดยให้ญาติทำการเคลื่อนศพ สำหรับพิธีกรรมศพของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งสามารถส่งดวงวิญญาณไปสู่สรวงสวรรค์ โดยบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมจะเปลี่ยนไปตามลำดับขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรม

นักดนตรี ในปัจจุบันมีอาจารย์ที่เป็นผู้สืบทอดอยู่ 2 ท่าน คือ อาจารย์ ประสิทธิ์ แซ่ลี บรรเลงแคนม้ง และ อาจารย์ เล่าซือ แซ่ลี เป่าแคนม้ง ส่วนประกอบเครื่องจังหวะแล้วแต่โอกาสว่าจะมีใครว่างมาร่วมเล่น แล้วแต่โอกาสและการว่าจ้างไปบรรเลง

ภาพที่ 1

นักดนตรีแคนม้ง ตำบลเข็กน้อย

ที่มา: เกียรติยศ เถลิ้มพงษ์ (2564)

ตามปกตินักดนตรีจะแต่งกายแบบชุดขาวเขาในการเข้าร่วมพิธีกรรมศพแต่ปัจจุบันเพื่อความสะดวกสามารถแต่งแบบคนไทยพื้นราบทั่วไป ถ้าร่วมดนตรีประกอบพิธีกรรมจะต้องแต่งกายชุดประจำเผ่า

โอกาสในการบรรเลง

การบรรเลงดนตรีนั้นจะใช้ในการประกอบพิธีกรรมศพของชาวม้ง และมีการใช้แคนม้งในการบรรเลงในงานมงคลทั่วไป

หรือนอกจากนี้ก็ยังจะมีหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ เชิญให้ไปบรรเลงเป็นครั้งคราว และมีการรับงานบรรเลงตามประเพณีต่าง ๆ ของชาวม้ง

บทเพลงและการวิเคราะห์

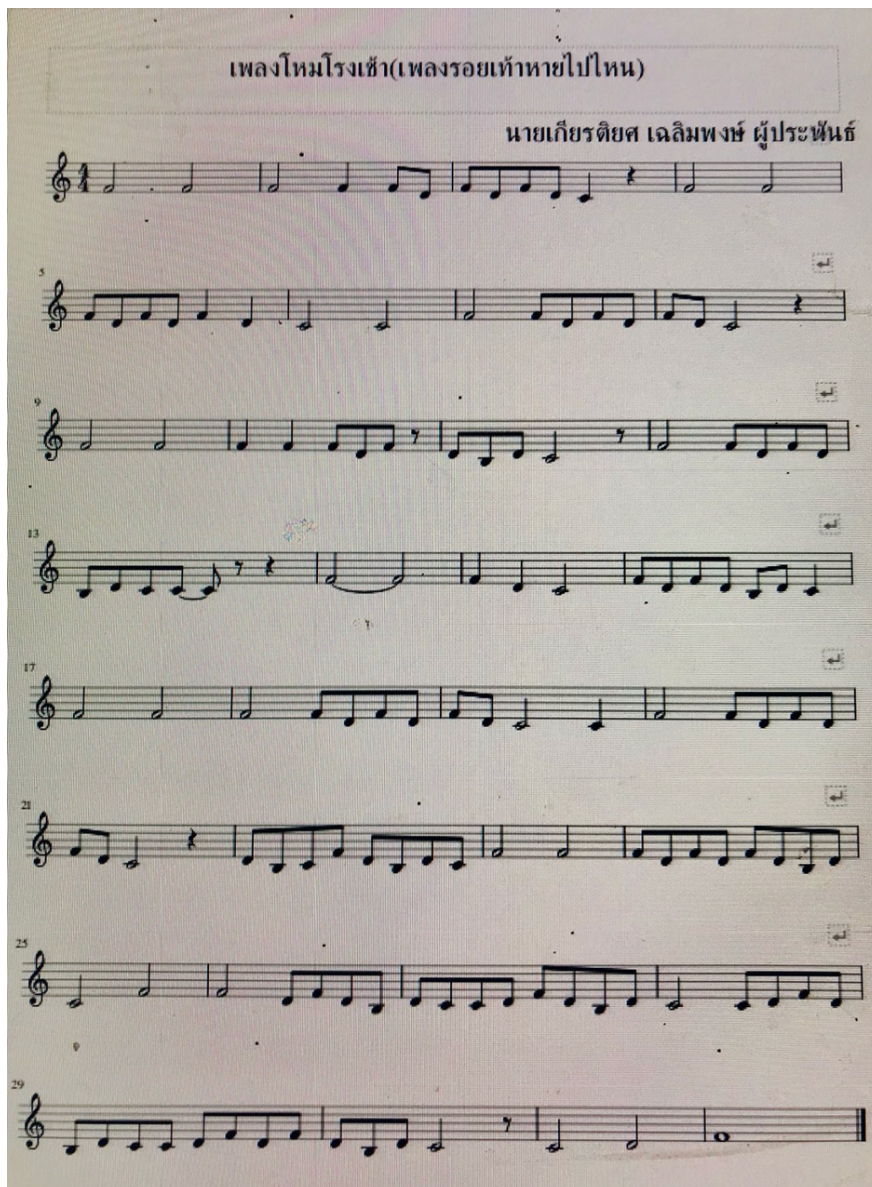
บทเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมศพและลักษณะ

การบรรเลงดนตรี (แคนม้ง) มีทั้งหมด 3 เพลง ได้แก่

1. เพลงโหมโรงเช้า (รอยเท้าหายไปไหน)

ภาพที่ 2

บทเพลงม้ง โหมโรงเช้า (รอยเท้าหายไปไหน)

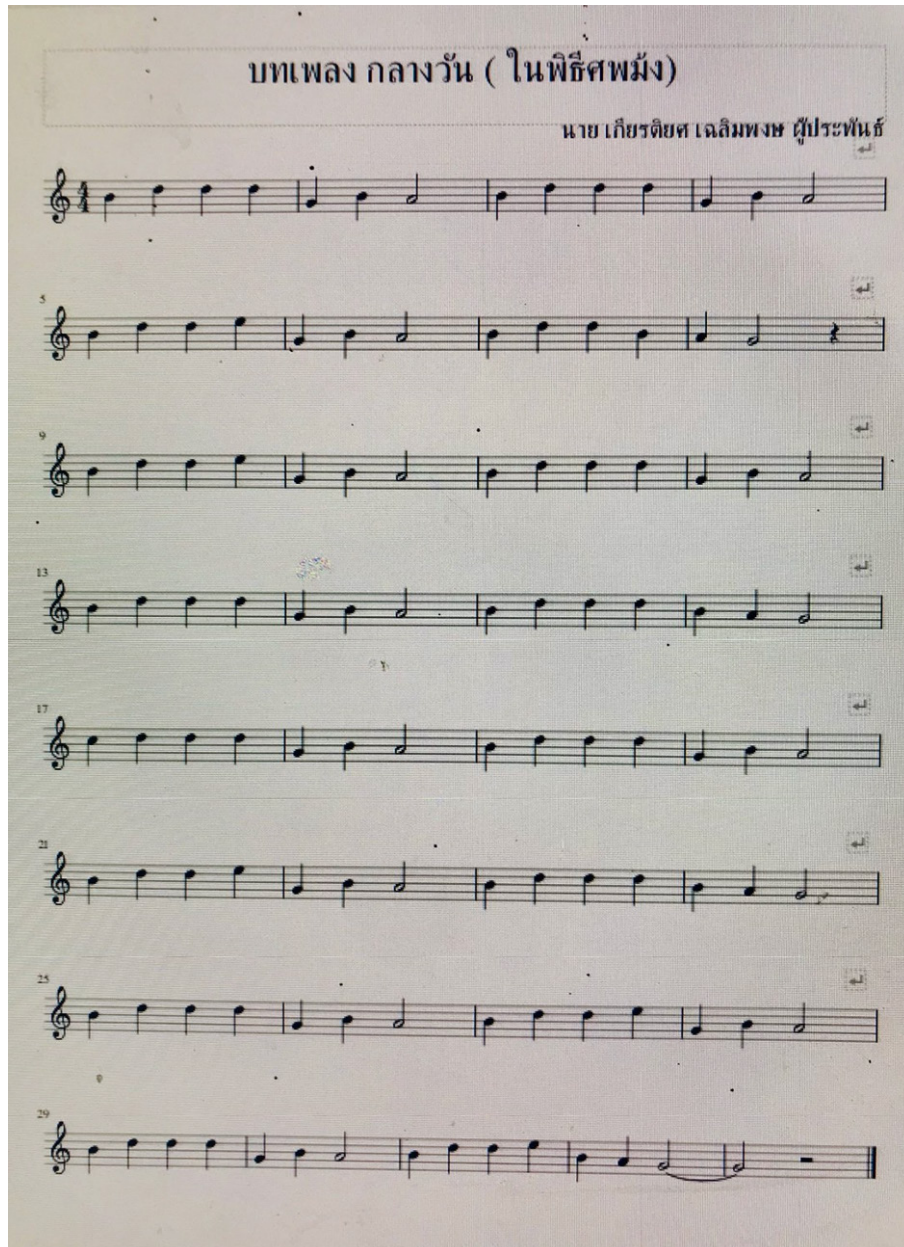
ที่มา: เกียรติยศ เฉลิมพงษ์ (2564)

8 | วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร

2. เพลงกลางวัน (เรียกผีกินข้าว)

ภาพที่ 3

บทเพลงกลางวัน (เรียกผีกินอาหาร)

ที่มา : เกียรติยศ เฉลิมพงษ์. (2562)

3. บทเพลงเย็น

ภาพที่ 4

เพลงม้ง บรรเลงตอนเย็น

บทเพลง ตอนเย็น (ในพิธีศพม้ง)

นาย เกียรติยศ เกลิมพงษ์ ผู้ประพันธ์

1
5
9
13
17
21
25
29

ที่มา: เกียรติยศ เกลิมพงษ์. (2562)

วิเคราะห์องค์ประกอบของดนตรี จากสังคีตลักษณะ และการวิเคราะห์รายละเอียดด้วยวิธีการวิเคราะห์ (ศ.ดร.ณัชชา พันธุ์เจริญ, 2561, น.18) ได้วิเคราะห์ตามองค์ประกอบของดนตรีที่ปรากฏให้เห็นในบทเพลงทั้งหมดสามารถสรุปได้ตามประเด็นดังนี้

รูปแบบ (Form) ฉันทลักษณ์

ลักษณะของบทเพลงเป็นบทเพลงที่มีแนวทำนองเดียว และท่อนเดียว การประพันธ์บทเพลงนั้นค่อนข้างเปิดกว้าง และมีอิสระในการบรรเลง โครงสร้างระบบเสียงของแคนม้ง ใช้กลุ่มเสียงและบันไดเสียงในการสร้างทำนองเพลงทั้งหมด 5 เสียง ที่อยู่ในบันไดเสียง G Major ลักษณะของบทเพลงเป็นการดำเนินทำนองไปเรื่อย ๆ โดยยึดหลักตามขั้นตอนของพิธี บทเพลงสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและตามสมควร แต่ยังคงคำนึงถึงความถูกต้องและความเชื่อในพิธีกรรมศพบในช่วงเวลาในพิธีต่าง ๆ

1. ทำนองเพลง (melody)

มีลักษณะเล่นตามบทเพลงทำนองเดียวแบบ (Monophony Phonic) เสียงเดียวไม่มีกลุ่มประสานจากการวิเคราะห์จังหวะของทำนองเพลงพบว่า มีโครงสร้างของจังหวะทำนองที่มีความคล้ายคลึงและเหมือนกันตลอดเพลง การเคลื่อนที่ของทำนองเพลงส่วนใหญ่จะเป็นขึ้นบันได ในขั้นคู่ที่ 2 และคู่ที่ 3 โดยจะสลับกับขั้นคู่ที่อยู่ในช่วงใกล้เคียงกัน เช่น ขั้นคู่ที่ 4 แต่ในบางครั้งก็ยังคงมีการข้ามไปขั้นคู่ 5 6 7 และ 8 เช่นเดียวกัน

2. จังหวะ (time signature)

เครื่องดนตรีประกอบจังหวะได้แก่ กลองม้ง จะเป็นการบรรเลงในแนวทางเดียวกันทุกเพลง ในอัตราจังหวะ 2/2 หรือ 4/4 ขึ้นอยู่กับโอกาสและช่วงพิธีในขณะนั้นไม่แน่นอน

จากการศึกษาในบทเพลงสามารถกล่าวสรุปได้ว่า โครงสร้างหลักของทำนองเปรียบเสมือนเป็นเหมือนวลีสั้น ๆ กล่าวคือ เป็นการสลับของกลุ่มตัวโน้ตเสียงสั้นยาวกับกลุ่มโน้ตเสียงยาว แต่สำหรับในเรื่องของระบบเสียงมีจุดประสงค์เพื่อให้เข้าถึงอารมณ์ของเพลงซึ่งนำผู้ส่วงกลับไปเจอภาพภายนอกอย่างมีความสุขเพราะดนตรีแคน(แคนม้ง)นั้นเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถถ่ายทอดจิตวิญญาณ ผู้ส่วงสลับส่งผลต่อภพภูมิในข้างหน้านำไปสู่สรรสร้างทำให้อุบัติพิพจน์มีความสุขเหมือนดนตรีเป็นสื่อในร่างกายที่ไร้วิญญาณนำไปสู่ภพภูมิที่ดีเป็นการถ่ายทอดเพื่อให้

ดวงจิตคนตายขวามังไปสู่ปรโลกอย่างมีความสุขปราศจากทุกข์และคลายหมองหม่น

การวิเคราะห์บทเพลง

บทเพลงทั้งหมดมาวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านดนตรี พบว่า ช่วงเสียงที่ใช้อยู่ใน ระยะขั้นคู่ 8 เพอร์เฟกต์ ใช้บันไดเสียง G เมเจอร์เพนาโทนิค ทำนองเพลงส่วนใหญ่มีทิศทางขึ้นลงแบบคงที่และการเคลื่อนที่ของทำนองแบบข้ามขั้น โดยใช้เสียงสั้นยาว สลับกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญลอย จันทรทอง (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ดนตรีชาวเขาเผ่าม้ง พบว่า เพลงพิธีกรรมศพบมีทำนองที่ประกอบด้วยกลุ่มโน้ตเสียงยาวสลับกันกับกลุ่มโน้ตที่เป็นเสียงสั้น ๆ ส่วนจังหวะในบทเพลงแต่ละเพลงมีทั้งช้าปานกลาง และเร็วตามที่ผู้บรรเลงต้องการกำหนดขึ้นจากการศึกษาจะเห็นได้ว่าลักษณะการบรรเลงดนตรีในพิธีศพบม้งหมู่บ้านเข็กน้อยจะมีความสัมพันธ์ต่อความเชื่อการนับถือภูตผีดนตรีเปรียบเสมือน (land scape) บทเพลงแห่งสวรรค์ที่ชาวเข้าม้งเข็กน้อยได้รำพึงรำพันถึงผู้ที่จากโลกไปโดยมีหวนกลับมาจึงทำให้อำนาจแห่งเสียงมีความสัมพันธ์ต่อพิธีศพบม้งเป็น อย่างมากจึงทำให้ ดนตรีในพิธีศพบม้งมีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมศพบม้งเข็กน้อยเป็นอย่างมาก เพราะชาวเข้าม้งมีความรักต่อผู้ที่ตายไป อาจจะเป็นพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง เพราะสิ่งสำคัญเหล่านี้จึงทำให้ดนตรีในพิธีศพบม้งยังมีการเล่นแบบดั้งเดิมโดยนักดนตรีผู้อาวุโสในหมู่บ้านเล่นให้ชาวเข็กน้อยลิ้มความเศร้าโศกเสียใจและเป็นพลังอำนาจอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวเข็กน้อยมีแรงบันดาลใจในการที่จะดำรงเผ่าพันธุ์และสืบทอดไปด้วยเหตุผลนี้เองดนตรีม้งจึงเป็นส่วนหนึ่งและมีอำนาจ และมีอิทธิพลทำให้ดนตรีแคนม้งยังอยู่ในพิธีกรรมต่าง ๆ ของประเพณีและวัฒนธรรมของชาวเข็กน้อยสืบต่อ ๆ ไป

บทบาทดนตรีในพิธีศพบม้ง หมู่บ้านเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

จากบทบาทของดนตรีม้งในวิถีชีวิต หมู่บ้านเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์บทบาทของดนตรีม้งนั้น เป็นสิ่งสำคัญและเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างช้านานเพราะชาวเข้าม้งนิยมการรื่นเริงและความบันเทิงและครั้นเมื่อมีผู้ที่เรารักจากไปย่อมต้องมีเครื่องดนตรีในการสือเพื่อให้ชาวเข้าม้งได้สำนึกและรับรู้ถึงความสำคัญต่อบรรพบุรุษชาวเข้าม้งจึงทำให้ดนตรีแคน (แคนม้ง) เป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญมาก บทบาทแคน (แคนม้ง) ในพิธีศพบของชาวเข้าม้งนั้นถือว่าแคนเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญต่อ

พิธีศพมาก เปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์สื่อสารระหว่างวิญญาณผู้ตายสู่อีกโลกหนึ่ง ชาวม้งเชื่อว่าเมื่อมีคนตายในหมู่บ้านต้องรับนำเครื่องดนตรีแคนม้งมาเป่าก่อน ซึ่งเสียงแคนจะสามารถสื่อสารกับวิญญาณผู้ตาย และเพื่อเป็นการนำทางดวงวิญญาณของผู้ตาย ผู้เป่าแคนในพิธีศพ เรียก “สื่อเต้ง” และคนตีกลองอีกหนึ่งคน

ดังนั้นดนตรีแคนม้งมีความสัมพันธ์ในพิธีศพของชาวม้งหมู่บ้านเข็กน้อย จึงมีบทบาทที่สำคัญดังต่อไปนี้คือทำให้ ดนตรีชาวม้งที่บ้านเข็กน้อยได้รับการฟื้นฟูและปรับประยุกต์เพื่อนำไปส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้ได้นำ ดนตรีโดยการจัดทำ ตัวอย่างสื่อแผนการจัดการเรียนรู้ดนตรี สื่อระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนในชุมชนโดยจัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์การเรียนด้วยวิธีทัศนศัพทกับ หลักสูตร ส่งเสริมเยาวชนม้งเล่นดนตรีเพื่อเป็นแรงผลักดัน ดนตรีม้งไปสู่สายตาของภายนอกชุมชน หรือประชาชนทั่วไปจัดโครงการอนุรักษ์และส่งเสริมงานประเพณีโดยใช้ดนตรีม้ง ประกอบประเพณีพิธีกรรม จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ศูนย์ประวัติศาสตร์ม้งและจัดห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ของชาวม้งหมู่บ้านเข็กน้อย

บทบาทดนตรีต่อสังคม สังคมชาวม้งมีความสุข ดนตรีขัดเกลาให้ชาวม้งไม่มีความแตกแยกมีความรักสามัคคีและที่สำคัญดนตรีม้งเปรียบเสมือนสิ่งที่นำชาวม้งเพื่ออ้อนวอนพระเจ้าเพื่อช่วยให้ตนพ้นภัย บันดาลความสุขความอุดมสมบูรณ์ต่างๆ บทบาทต่อการศึกษาดนตรีแคนม้งของหมู่บ้านเข็กน้อยจะมีการเล่าเรียนดนตรีแคนม้งน้อยมากเนื่องจากรับ วัฒนธรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามาก แต่ชาวบ้านอาวุโสในหมู่บ้านก็ยังคงคาดหวังว่าจะมีเยาวชนที่สนใจดนตรีแคนม้งอย่างจริงจังและมีการเล่าเรียนกันต่อไป จากรุ่นสู่รุ่น โดยมีการบรรจุดนตรีแคนม้งเข้าสู่บทเรียนในการเรียน การสอนของเยาวชนนักเรียนเผ่าม้งในหมู่บ้านเข็กน้อย บทบาทต่อประเพณีและความเชื่อ เช่น ประเพณีชุมชน ได้แก่ประเพณีปีใหม่ ม้งเฉลิมฉลองศักราชใหม่และเลี้ยงขอบคุณผีบรรพบุรุษ และผีที่คุ้มครองช่วยให้พืชผลผลิตต่าง ๆ เจริญเติบโตอย่างอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีการละเล่นต่าง ๆ เช่น การยิงหน้าไม้ การโยนลูกช่วง การเล่นลูกข่าง แข่งขันล้อเลื่อนไม้ อีกทั้งยังมีประเพณีชีวิต ได้แก่ประเพณีการเกิด เป็นการเรียกขวัญ และการตั้งชื่อเด็กเกิดใหม่ ซึ่งการตั้งชื่อของผู้ชายและผู้หญิงนั้นจะแตกต่างกันออกไป ของผู้ชายจะมีการตั้งชื่อ 2 ครั้ง คือ ตอนแรกเกิด และตอนแต่งงาน เชื่อกันว่า

ตอนแต่งงานนั้นเปรียบเสมือนการเปลี่ยนสถานภาพของตัวเองที่กลายเป็นผู้ใหญ่อย่างเต็มตัว ส่วนของผู้หญิงจะตั้งชื่อแค่ครั้งเดียวคือตอนแรกเกิดเท่านั้น และในส่วนของการประเพณีการแต่งงาน ทั้งผู้ชายและผู้หญิงต้องไม่ใช้นามสกุลเดียวกันหรือใช้แซ่เดียวกัน ซึ่งทั้งคู่นั้นจะอาศัยอยู่ด้วยกันก่อน ศึกษาดูใจกันเหมือนเป็นการทดลองใช้ชีวิตคู่ร่วมกันก่อนที่จะแต่งงาน แต่ในปัจจุบันสิ่งที่ยังคงปรากฏ คือ การไหว้ผิงการไหว้พ่อแม่ของฝ่ายหญิง และการมีพ่อสื่อที่ประกอบงานแต่งงาน ในเรื่องของประเพณีงานศพ ถือได้ว่าเป็นการจัดงานที่ลูกได้แสดงถึงความกตัญญูที่มีต่อผู้ตาย นอกจากนี้ยังเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ด้วยการให้ลูกหลานผู้ชายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของพิธีกรรม ส่วนผู้หญิงจะเป็นคนดูแลในเรื่องเครื่องแต่งกายและอาหาร การประยุกต์องค์ความรู้จากงานวิจัยด้วยการนำเอาองค์ความรู้มาจัดทำ หลักสูตรท้องถิ่น และแผนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และยินดีให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวงานประเพณีปีใหม่ม้งและเข้าร่วมงานแต่งงานได้อย่างเปิดเผย

บทบาทต่อการเมือง ชาวม้ง ตำบลเข็กน้อยมีความเป็นชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากแดนไกล มีการพูดทางการเมืองเชิงเห็นใจหรือเป็นเครื่องมือของการเมืองได้เรื่อย ๆ ชาวม้งมีความเป็นมาและมีเรื่องราวขอเรียกร้องศักดิ์ศรีของตนเอง แต่ชาวม้งมีข้อจำกัดหลายมิติที่เกิดขึ้น จึงทำให้เขาต้องระหกรงผลถิ่นฐานตนเองเพราะการเมืองแต่ในสังคมการเมืองในปัจจุบันรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญต่อ การอาศัยและความเป็นชาติพันธุ์ม้งชาวหมู่บ้านเข็กน้อยจึงทำให้วิถีชีวิตของชาวม้งดีขึ้นจากแต่เก่าก่อนที่แร้นแค้นจนปัจจุบันชาวม้งมีการพัฒนาขึ้นโดยการช่วยเหลือของภาครัฐ และนอกจากนี้ ดนตรีแคนม้งยังสามารถช่วยสร้างความบันเทิงและเสียงเพลงเพราะดนตรีแคนม้งจะเป็นสื่อกลางในการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ที่ชาวเขาเผ่าม้งเข็กน้อยไม่ได้รับความเป็นธรรม เมื่อรัฐบาลไม่ได้รับความเป็นธรรมเมื่อรัฐบาลไม่ให้สิทธิชาวม้งที่สมควรได้ โดยมีขอบ จึงทำให้ต้องมีการเรียกร้องโดยการใช้เสียงเพลงและบทเพลงแคนม้ง เป็นสื่อ นำเพื่อเป็นการสื่อสารและเรียกร้อง เพื่อให้บทเพลงม้งได้เป็นสิ่งที่แก้ไขให้รัฐบาลได้ส่งเสริมและช่วยเหลือให้ชาวม้งเข็กน้อย มีการพัฒนาชีวิตที่ดีขึ้นและสิ่งสำคัญคือการเรียกร้องเสรีภาพที่มีขีดจำกัดของชาวม้งเข็กน้อย ได้มีชีวิตที่ดีเหมือนชาวไทยให้ดีขึ้น และสิ่งสำคัญที่สุด เสียงเพลงยังเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งเพื่อเป็นเรียกร้องเสรีภาพทางการเมือง

เมืองเพื่อให้รัฐบาล ได้ช่วยเหลือเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นต่าง ๆ ของชาวเขาเผ่าม้งเช็กน้อย ในสิ่งที่เขาจะได้รับเช่น สิทธิที่ดินทำกิน การย้ายโอนสัญชาติเพื่อให้เกิดและเติบโตบนผืนแผ่นดินไทย โดยสมบูรณ์และนอกจากนี้ เสียงดนตรีแคนม้งและบทเพลงแคนม้งยังมีบทบาทที่สำคัญทางการเมืองหลาย ๆ ประเภท ที่ไม่ได้กล่าวมาและพูดถึง และดนตรีแคนม้งยังเป็นสื่อกลางที่ทำให้ชาวม้งและประชาชนไทยมีความรักกัน จงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ของประเทศไทยเราและมีความเกื้อหนุนจนทำให้ประเทศชาติ และกลุ่มชาติพันธุ์ชาวม้ง หมู่บ้านเช็กน้อย ได้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น

บทบาทต่อเศรษฐกิจ ในอดีตม้งทำการเกษตรแบบไร่เลื่อนลอย โดยปลูกฝิ่นเป็นพืชเศรษฐกิจและมีการปลูกอย่างเป็นลำเป็นสัน แทบกล่าวได้ว่าม้งเป็นเผ่า ที่ปลูกฝิ่นมากที่สุดคนนอกจากนั้นยังมีการปลูกข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ถั่ว ฯลฯ ปัจจุบันม้งหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐและเอกชนนำเข้าไป ส่งเสริม เช่น กาแฟ ท้อไม้ผลเมืองหนาว พืชผักต่าง ๆ ฯลฯ จนมีผลิตภัณฑ์โอท็อปเป็นของตนเอง นับว่าเศรษฐกิจของชาวม้งหมู่บ้านเช็กน้อยมีการพัฒนาขึ้นมากกว่าแต่ก่อนจนทำให้เศรษฐกิจของชาวม้งหมู่บ้านเช็กน้อย มีรายได้ที่ดีขึ้นและผลผลิตทางด้านการเกษตรและการแปรรูปเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่มีความเจริญขึ้นมากกว่าแต่ก่อน ดนตรีแคนม้งยังมีบทบาทต่อด้านเศรษฐกิจของชาวเขาเผ่าม้งเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการท่องเที่ยว เครื่องดนตรีแคนม้งสามารถเป็นเครื่องดนตรีที่ประชาชนส่วนมากรู้จักและอยากจะมีฝึกฝนเล่น จึงทำให้มีการผลิตเครื่องดนตรีในการออกจำหน่ายขายเป็นรายได้ให้กับชาวเขาเผ่าม้งหมู่บ้านเช็กน้อยและสามารถเป็นการหารายได้เข้าสู่หมู่บ้านโดยใช้เครื่องดนตรีแคนม้งในการเล่นเพื่อความบันเทิงและประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ที่สนใจในเครื่องดนตรีแคนม้งของชาวเช็กน้อยหันมาสนใจและมีการเรียนรู้เพื่อกระจายรายได้ไปสู่หมู่บ้าน อีกทั้งรวมทั้งเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นสื่อในด้านความรัก ความสุนทรีย์และช่วยบรรเทาความโศกเศร้าอีกด้วย เครื่องดนตรีแคนม้งจึงมีความสำคัญต่อชาติพันธุ์ชาวม้งเช็กน้อยเป็นอย่างมาก

สรุปผลและการอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของดนตรีในพิธีศพชาวม้ง ตำบลเช็กน้อย อำเภอเข่า จังหวัดเพชรบูรณ์ในครั้งนี้

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการเกี่ยวเนื่องกันผลการวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของวิจัยนั้นได้ปรากฏชัดเจนแล้วในบทที่ 4 ดังนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยจะได้อภิปรายเพิ่มเติมดังนี้ ในปัจจุบันการประกอบพิธีกรรมศพชาวม้ง เช็กน้อย อำเภอเขาค้อ นั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อเวลา มีการประกอบพิธีกรรมศพชาวม้งดนตรีแคนม้งจะเป็นส่วนหนึ่งในการทำพิธีหากบ้านใดมีงบจำนวนน้อยในการทำศพบางครั้งก็อาจจะไม่ใช่แคนม้งในการประกอบพิธีแต่ถ้าศพม้งที่พอจะมีก็จำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องดนตรีแคนม้งในการประกอบพิธีกรรมเพราะชาวม้งเชื่อว่าดนตรีแคนม้งจะสามารถสื่อสารกับดวงวิญญาณให้ไปสู่ปรโลกได้ ซึ่งลักษณะวิธีการถ่ายทอดนั้นไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะและในปัจจุบันนั้นไม่ค่อยมีผู้ที่สนใจในการเล่นแคนม้ง เนื่องจากสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อเทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้า ความทันสมัยในโลกปัจจุบัน ส่งผลให้เด็ก ๆ หรือวัยรุ่นสาว ไม่นิยมที่จะหันมาสนใจดนตรีดั้งเดิมของตน เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ล้าสมัยและไม่น่าสนใจ แต่กลับไปสนใจเกี่ยวกับดนตรีสมัยนิยมในยุคปัจจุบัน ทำให้ผู้ที่เล่นแคนม้งได้นั้น จะมีเพียงวัยอายุ 50 ปีขึ้นไป ที่มีความศรัทธาและความเชื่อแบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิม ดนตรีชาวม้งมีความพัฒนาเป็นดนตรีสมัยนิยมให้เกิดขึ้นยุคทันสมัย และยังมีการลอกเลียนแบบพัฒนาดนตรีของตนตามวัฒนธรรมวัยรุ่นจากพันราบ ซึ่งกำลังเป็นที่ยอมรับและนิยมมากขึ้น ดังนั้นหากผู้ที่ถ่ายทอดดนตรีแคนม้งในการประกอบพิธีศพได้เสียชีวิตลงไป อาจจะขาดผู้สืบทอดและส่งผลให้ไม่มีเครื่องดนตรีแคนม้งบรรเลงประกอบพิธีศพ และเครื่องดนตรีแคนม้งก็อาจจะต้องสูญสิ้นไปจากหมู่บ้าน จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษามานี้ในหมู่บ้านมีนักดนตรีที่เป่าแคนม้งได้อยู่ไม่กี่คน ซึ่งหมู่บ้านที่เป็นนักดนตรีนั้นจะรวมตัวกันเป็นชุมชนที่ใหญ่และพวกเขามีความเชื่อศรัทธาต่อดวงวิญญาณก็คงยังอยู่สืบต่อ ๆ ไปเป็นรุ่น ๆ จึงทำให้แคนม้งจึงยังมีการสืบทอดในการเล่นต่อไปในช่วงเวลาที่มีการตายของคนชาวม้งเกิดขึ้นในการวิจัย การศึกษาดนตรีในพิธีศพชาวม้ง ตำบลเช็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ม้งเช็กน้อยการนำองค์ความรู้ดนตรีเพื่อเข้าสู่วิชาเรียนการสอนวิชาดนตรีท้องถิ่น และเพื่อเป็นแนวทาง การปรับปรุงยกระดับวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งตำบลเช็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

เพื่อเข้าสู่ ความสัมพันธ์ดนตรีในเชิงวัฒนธรรม ของเครื่องดนตรีแคนม้งมีการเคลื่อนที่ของทำนองแบบขึ้นลง โน้ตของทำนองวิงหาโน้ตหลักของบทเพลง บทเพลงนั้นไม่สามารถระบุอัตราจังหวะ อัตราความเร็วได้ บทบาทของดนตรีที่มีต่อวิถีชีวิตชาวม้งไม่สามารถระบุได้แน่นอนว่าอยู่ในสังคมวัฒนธรรม ชาวม้งเช็กน้อยมานานแค่ไหน ดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างแยกไม่ออก มีการสอดแทรกข้อห้าม ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ดนตรีมีบทบาทต่อวิถีชีวิตแบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ ดนตรีเพื่อความบันเทิง ดนตรีเพื่อเกี่ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว ดนตรีเพื่อเป็นการระบายความสุขความทุกข์ในใจ และดนตรีเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมของวิถีชีวิตชาวม้งเช็กน้อย แนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์เช็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเข้าสู่การเรียนการสอนวิชาดนตรีท้องถิ่น โดยโรงเรียนในชุมชนจัดวิทยากรชุมชนให้ความรู้แก่เยาวชนเพื่อจัดการเรียนการสอนหลักสูตรชุมชน โดยจัดให้มีการเรียนการสอน การสาธิต โดยวิทยากรชุมชน มีครูประจำการ ผู้สอนดนตรีให้ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ดนตรีแคนม้งเช็กน้อย รวมถึงสร้างชุดแบบฝึกหัดดนตรีแคนม้งให้นักเรียน จัดการแสดงสร้างสำนึกความภูมิใจชมชนดนตรีแคนม้งเช็กน้อย อีกทั้งมีการผลิตสื่อการเรียนด้วย วิดีทัศน์ประกอบการเรียนรู้ ซึ่งเป็นอีกส่วนที่จะช่วยให้ชุมชนรวมถึงเยาวชนเกิดความน่าสนใจ เข้าใจได้ง่ายขึ้น สามารถเผยแพร่ความรู้ออกไปได้อย่างกว้างขวางอีกทางหนึ่ง แนวทางการปรับประยุกต์วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งเช็กน้อยนั้นเป็นการส่งเสริมเยาวชนชาวม้งเช็กน้อยเพื่อเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดวัฒนธรรมดนตรีสู่สายตาของชุมชนอื่น โดยวางแผนเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชนต่าง ๆ วางแผนประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมและกิจกรรมในชุมชน ประสานงานสื่อมวลชนในการให้ช่วยเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ตลอดจนทำหน้าที่ส่งเสริม ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชนมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมทั้งกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ ให้มีตลอดทั้งปี ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาวิจัยดนตรีในความสัมพันธ์ในพิธีศพชาวม้ง หมู่บ้านเช็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของดนตรีแคนม้งในการประกอบพิธีกรรมและความเชื่อศรัทธาต่อผู้วายชนม์ จึงทำให้ข้าพเจ้าเห็นเป็นศิลปะและเติมไปด้วยคุณค่าในความ

สัมพันธ์ในพิธีกรรมศพโดยใช้แคนม้งเป็นสื่อกลางในการติดต่อผู้ล่วงลับ แต่ยังมีความคิดว่าการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นผลดีให้การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ดังนั้นจึงเห็นสมควรอย่างยิ่งในการที่หน่วยงานตลอดจนองค์การต่าง ๆ เพื่อให้เห็นคุณค่าแห่งดนตรีแคนม้งในการประกอบพิธีกรรมศพ ตลอดจนส่งเสริมให้ดำรงรักษาไว้ นอกจากนี้จะต้องให้การสนับสนุนโครงการวิจัยทางด้านดนตรีและศิลปวัฒนธรรมชาวเขาเผ่าม้งอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ดนตรีแคนม้งในการประกอบพิธีกรรมศพชาวม้ง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

1. เนื่องจากการศึกษาวิจัยดนตรีในการประกอบพิธีกรรมชาวม้งนั้น เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะ บทบรรเลงดนตรีแคนม้งของตำบลเช็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และบทเพลงขับร้อง วิธีการบรรเลง ควรมีการศึกษาวิจัยบทเพลงอย่างมีบริบทแบบแผนเพื่อให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดการเป่าแคนม้งในพิธีกรรมศพสืบต่อ ๆ กันไป
2. สามารถทำการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบกับดนตรีเผ่าต่าง ๆ หรือดนตรีพื้นบ้านประเภทอื่นได้
3. สามารถที่จะศึกษาวงศ์วัฒนธรรมดนตรีพิธีกรรมศพของชนเผ่าต่าง ๆ เพื่อเป็นกรณีศึกษาและเป็นข้อมูลเปรียบเทียบในแต่ละชนเผ่าได้
4. จากการบันทึกข้อมูลภาคสนามวิจัยผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมประจำจังหวัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกหน่วยงานองค์กรและโรงเรียนในเขต พื้นที่ควรเร่งรณรงค์และส่งเสริมดนตรีของชาวม้ง โดยให้ทุกหน่วยงานมีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนในการพัฒนาดนตรีม้ง มีการจัดการอบรม และถ่ายทอดเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และคุณค่าของเพลงม้ง ควรใช้บทเพลงที่เป็นลักษณะเฉพาะชุมชนท้องถิ่นเพื่อความตระหนักท้องถิ่นและเป็นการพัฒนาด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย
5. ปัจจุบันเนื่องจากม้งอยู่ร่วมกับสังคมอื่นมากขึ้น ดังนั้น การศึกษาจึงควรมีความระมัดระวังเพราะวัฒนธรรมบางอย่างไม่เป็นของม้งจริงอาจได้รับมาจากวัฒนธรรมอื่น

บรรณานุกรม

พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). *ดนตรีวิจิตร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). รักษ์ศิลป์การพิมพ์.

บุญลอย จันทร์ทอง. (2547). *ดนตรีชาวเขาเผ่าม้ง หมู่บ้านสบเป็ด อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน*.

ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2551). *สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์ดนตรี* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์เกษะรัต

มณเฑียร รุ่งธีรบุญ. (2549). *เค้ง:เครื่องดนตรีในวิถีชีวิตม้ง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม.